

Emlékező, ismerni akaróknak

E. Csorba Csilla – Sipőcz Mariann:
Arany János és a fényképezés.
Országh Antal fotográfus (1821–1878) pályaképe

FARKAS ZSUZSA

Petőfi Irodalmi Múzeum, 2019, 103 oldal

A 2018-ban a Petőfi Irodalmi Múzeumban megrendezett Arany János-kiállítás esszenciáját bemutató kötet három tanulmányból áll. Az első kettő a kurátor, E. Csorba Csilla munkája, melyben először Arany János és a fényképezés kapcsolatát tárta fel. E kapcsolati háló a magyar fotótörténet egyes pillanatait, vitáit és neves fotóművészeit a nagy költővel való kapcsolatán keresztül vizsgálja. Ez a tanulmány azzal a kiváló, igen különleges képpel kezdődik, amely Arany Jánost és családját ábrázolja 1863-ban. A kép a kor más fényképeitől eltérő: fekete-fehér színezetben, kissé furcsa csoportosításban mutatja be a híres költőt és családját. Arany, felesége, leánya és veje, valamint fia, Arany László látható teljes alakban. A képen mindenki más irányba néz, és maga Arany kissé elkülönülve réved a semmibe. Ez a kiváló Országh Antal-fénykép, mely hosszú lappangás után, a kiállítás előtt került a PIM-be, igazi szenzáció. Alkalmat adott arra, hogy Arany fényképezési megfigyeléseit, arcképeinek a korban való elhelyezését feltárja olyan szemmel, mely a tavaly elkészült Arany János-ikonográfiát is pontosítja, értelmezi.

A második szövegrész Országh Antal fényképész élettörténetét, műveinek milyenségét tárgyalja. Milyen szerencse, hogy a korábban kevésbé ismert mester az új kis vizitkártya kapcsán előtérbe kerülhetett. A festő-fotográfusok közé sorolt, grafikusként elismert művész hétéves párizsi fényképezési munkálkodása után, az újabb osztrák amnesztiahullám elérkezésével térhetett vissza az Osztrák Birodalomba. Pesten felállított fényképműterme igen rövid életű volt: 1863-ban állt fenn csupán. Fényképei a magyar fotótechnika-történet számára mindig fontosak voltak, hiszen páratlanok a korban. Porcelánképeknek nevezte azokat, és gondosan előkészített papírra másolta a kópiákat. Mint kiderült, Párizsban szabadalmaztatta is az eljárását. Sajnos Országh Antal a fényképezéssel nem tudta eltartani magát, és végül hivatali állást vállalt, de néhány mesternek még abban az évben megtanította különleges kísérleteinek eredményét, így néhány porcelánszerű munkát mások is alkottak nálunk.

Országh legkülönlegesebb alkotása a nagy méretű Huszt-album, amelyet saját rajzaival és felvételeivel illusztrált az 1870-es években. Az album lapjain, amit a kiállításon egy kivetítőn át lehetett

átlapozni, tusrajzok, litográfiák, tempera- és akvarellrajzok, albumin fénykép, porcelánpapír és kerámiaporcelán is látható volt. Mint ő maga írta az utolsó lapra: „A huszti vár felépült, de én magam rommá lettem...várom valamely sövény mögötti kimúlásomat.” Ugyan lerajzolta magát holten, egy kerítés mögött, de még további három évet élt. A lap aljára a testvére feljegyezte, hogy a fényképész 1878. április 6-án, déli 12 órakor golyót röpített a szívébe, szörnyű cselekedete okaként az ínséget és nyomort említette.

A kötet harmadik tanulmánya Sipőcz Mariann munkája, aki a fényképésznek a Nemzeti Színházzal való kapcsolatát tárta fel. A művész párizsi tartózkodása alatt sokat fordított a színház számára, és két önálló darabot is írt. Állandó levelezője volt a *Déliábnak* és a *Divatcsarnoknak*, szinte minden héten megírta a különféle ismertetőit. Milyen jó azonban, hogy ehelyett a költő megörökítőjeként, Arany fényképészeként vált érdekessé, és munkásságából egy aprólékosan és tetszetősen összeállított kötet született. A történet folytatódik tovább, hiszen Flesch Bálint a porcelánkép mibenlétének vegytani vizsgálatával tovább pontosítja az eddig homályban maradt fotótörténeti momentumokat.